วารสารวิศวกรรมศาสตร์และนวัตกรรม
Journal of Engineering and Innovation

บทความวิจัย

การตรวจสอบผลกระทบของระยะเวลานำต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทานแบบการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง สำหรับตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่ง

Investigation of impact of lead times on bullwhip effect in dual-supplier supply chain for first-order autoregressive process

พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม[1] วริษา ต่างใจ[2] พริดา วิภูภิญโญ[3] กิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข[4]*

[1] สาขาวิชาบริหารการปฏิบัติการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

[2] ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240

[3] สาขาวิชาเอกการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จ.สงขลา 90110

[4] ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

Pichawadee Kittipanya-ngam[1] Warisa Thangjai[2] Parida Wipoopinyo[3] Kittiwat Sirikasemsuk[4]*

[1] Department of Operations Management, Thammasat Business School, Thammasat University, Pranakorn, Bangkok

[2] Department of Statistics, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok

[3] Major in Logistics and Supply Chain Management, Department of Business Administration, Faculty of Management Science, Prince of Songkla University, Songkhla

[4] Department of Industrial Engineering, School of Engineering, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok

* Corresponding author.

E-mail: kittiwat.sirikasemsuk@gmail.com

วันที่รับบทความ 27 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ ครั้งที่ 1 1 มกราคม 2565 ; วันที่ตอบรับบทความ 16 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

ปัจจุบันนี้ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคภายใต้การสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งนั้นมีจำนวนไม่มาก รวมถึงไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า ระยะเวลานำมีผลกระทบต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคหรือไม่และอย่างไรภายใต้การสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จะตรวจสอบผลกระทบของระยะเวลานำต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทานแบบการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง โดยที่คำสั่งซื้อของผู้ค้าปลีกจะถูกแบ่งไปยังผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง ระยะเวลานำระหว่างช่วงของผู้ผลิตสินค้าทั้งสองและผู้ค้าปลีกทั้งแบบเท่ากันและไม่เท่ากันจะถูกตรวจสอบ งานวิจัยฉบับนี้จะใช้วิธีการจำลองสถานการณ์โดยสร้างความต้องการของลูกค้าตามตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่ง (The First Order Autoregressive, AR(1)) ทุกสมาชิกในโซ่อุปทานใช้นโยบายการจัดการสินค้าคงคลังเป็นแบบสั่งซื้อที่เหมาะสม (Order-up-to Inventory Policy) และใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของระยะเวลานำไม่จำเป็นที่ค่าบูลวิปเอฟเฟคต้องเพิ่มขึ้นด้วย

คำสำคัญ

บูลวิปเอฟเฟค ระบบการจัดซื้อสินค้าจากสองแหล่ง โซ่อุปทาน ระยะเวลานำ การพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่

Abstract

At present, research studies on the increasing demand amplification, or the bullwhip effect (BW), under a dual-sourcing supply chain network are limited. In addition, no existing research clearly states whether and how order lead times influence the bullwhip effect under the dual-sourcing supply chain environment. This research thus investigates

the impact of lead times on bullwhip effect in dual-supplier supply chain. The retailer's orders are divided between two suppliers. Both cases of equal and unequal lead times at the suppliers-retailer links are examined. In this research, a simulation approach is used to create the incoming demand process for the retailer according to first order autoregressive (AR(1)) model. Also, all members use the order-up-to inventory policy and the moving average forecasting technique. The findings indicate that an increase in lead times is not necessarily accompanied by an increase in the bullwhip effect.

Keywords

bullwhip effect; dual sourcing model; supply chain; replenishment lead time; moving average forecasting technique

1. คำนำ

องค์กรหนึ่ง ๆ ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นการยากที่องค์กรจะสามารถควบคุมได้ เช่น สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคขององค์กร ถ้าเป็นโอกาสถือเป็นเรื่องที่ดีต่อองค์กร แต่เมื่อเป็นอุปสรรคถือเป็นเรื่องที่องค์กรควรให้ความสำคัญและหาวิธีการรับมือกับอุปสรรคนั้น วิธีการรับมือกับอุปสรรคที่ทำให้องค์กรสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ คือ การมุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้า และสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า แต่เนื่องจากองค์กรหนึ่งๆ ไม่ได้ดำเนินการเพียงลำพัง แต่ดำเนินการร่วมกันในลักษณะห่วงโซ่ ที่ส่งวัตถุดิบหรือสินค้าให้กันเป็นลำดับจากองค์กรหนึ่งสู่องค์กรหนึ่ง เพื่อให้ได้สินค้าสำเร็จรูปส่งถึงลูกค้า และสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าได้ เรียกห่วงโซ่ลักษณะนี้ว่า ห่วงโซ่อุปทาน [1, 2]

ข้อมูลที่บิดเบือนหรือข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ที่เกิดจากค่าพยากรณ์ที่ไม่แม่นยำหรือค่าอุปสงค์ของลูกค้าที่ไม่แน่นอน อาจส่งผลกระทบไปยังต้นน้ำตลอดโซ่อุปทาน ถ้าปริมาณของความแปรปรวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละขั้น จะส่งผลให้เกิดพัสดุคงคลังในปริมาณสูงหรือสินค้าขาดแคลน การบริการลูกค้าที่แย่ การผลิตที่ไม่เป็นไปตามแผนการผลิต การวางแผนกำลังการผลิตที่ผิดพลาด การส่งสินค้าที่ไม่พอเพียงและต้นทุนที่สูง เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า ปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟค [3, 4]

ข้อมูลความต้องการของลูกค้าถือเป็นสิ่งสำคัญที่สมาชิกในห่วงโซ่อุปทานต้องการทราบ เพราะทำให้สามารถเตรียมสินค้าไว้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ แต่องค์กรไม่สามารถทราบข้อมูลความต้องการของลูกค้า เนื่องจากความต้องการของลูกค้าจะเกิดขึ้นทันทีในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แต่การเตรียมสินค้าไว้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า จึงเป็นที่มาของการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าโดยทุกสมาชิกในห่วงโซ่อุปทานทำการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าของตน แล้วเปลี่ยนข้อมูลความต้องการเป็นปริมาณคำสั่งซื้อ ส่งให้สมาชิกลำดับถัดไปทางต้นน้ำในห่วงโซ่อุปทาน การพยากรณ์เป็นการทำนาย และในการทำนายนั้นจะประกอบด้วยความผิดพลาดอยู่ด้วย จึงส่งผลให้เกิดความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้า ซึ่งถูกส่งต่อจากปลายน้ำสู่ต้นน้ำ ทำให้ความแปรปรวนของความต้องของลูกค้าที่ต้นน้ำสูงกว่าความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้าที่ปลายน้ำ จึงเป็นที่มาของการเกิดปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟค [3, 4]

งานวิจัยของ Forrester [5] ดูเหมือนจะเป็นงานวิจัยในลำดับแรก ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์พลวัตของระบบ (ปัจจุบันเรียกว่า บูลวิปเอฟเฟค) ด้วยการนำเสนอการบูรณาการธรรมชาติของความสัมพันธ์ในองค์กร นอกจากนี้งานศึกษาของ Sterman [6] ได้นำเสนอเกมเบียร์ที่เป็นที่รู้จักกันดีเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้การทดลองบูลวิปเอฟเฟค เกมเบียร์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการสอนการควบคุมสินค้าคงคลังและการจัดการโซ่อุปทาน ถัดมาคืองานวิจัยทั้งสองฉบับโดย Lee et al. [3, 4] ระบุถึง สาเหตุการเกิดบูลวิปเอฟเฟค ได้แก่ การพยากรณ์อุปสงค์ การขาดแคลนอุปทาน ระยะเวลา การสั่งซื้อเป็นชุด และความแปรปรวนของราคา การศึกษาวิจัยข้างต้นทำให้เป็นที่ดึงดูดนักวิจัยจำนวนมากมาทำวิจัยและศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคนี้

วัตถุประสงค์ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัย คือ เพื่อศึกษาและจำลองพฤติกรรมของบูลวิปเอฟเฟคภายใต้โครงสร้างโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งเมื่อมีระยะเวลานำส่งสินค้าจากผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่งเพื่อส่งสินค้าไปยังผู้ค้าปลีกมีค่าไม่เท่ากัน ซึ่งระยะเวลานำผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ไม่เท่ากับแห่งที่ 2

จากการทบทวนวรรณกรรมทางด้านการวิจัยปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคนี้อาจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผลกระทบของวิธีการพยากรณ์

กลุ่มที่ 2 ความต้องการของลูกค้าและโครงสร้างของโซ่อุปทานแบบต่าง ๆ

กลุ่มที่ 3 การแบ่งปันข้อมูลอิทธิพลของระยะเวลานำ

1.1 การทบทวนวรรณกรรมด้านผลกระทบของวิธีการพยากรณ์ (กลุ่มที่ 1)

Chen et al. [7, 8] ตรวจสอบผลกระทบของวิธีการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่อย่างง่าย (Moving Average Forecasting Method (MA)) และวิธีการคาดการณ์ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (Exponentially Weighted Moving Average Forecasting Method (EWMA)) ตามลำดับ เมื่อกำหนดให้ความต้องการปลายน้ำเป็นแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่งคือ AR(1) พบว่า ถ้าช่วงเวลาในการพยากรณ์ความต้องการแบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น ค่าบูลวิปเอฟเฟคจะลดลง แต่ถ้าค่าพารามิเตอร์ของวิธีการคาดการณ์ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย เพิ่มขึ้น ค่าบูลวิปเอฟเฟคจะเพิ่มขึ้น

หมายเหตุ ตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่ง (The First Order Autoregressive, AR(1)) มาจาก AR(p) เป็นลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลาที่ขึ้นอยู่กับค่าตัวมันเองในอดีต โดย p คือ จำนวนของระยะห่าง (Lag) ของข้อมูลในอดีตจากปัจจุบัน

จากหลักฐานเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่าผลกระทบจากค่าบูลวิปเอฟเฟคเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะมีการใช้เทคนิควิธีการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่อย่างง่าย (MA) และวิธีการคาดการณ์ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่แบบถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (EWMA)

ในขณะที่นักวิจัยจำนวนหนึ่ง เช่น Luong [9], Liu and Wang [10], Agrawal et al. [11], Pati et al. [12] และ Cho and Lee [13] ใช้วิธีพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยความผิดพลาดขั้นต่ำ (Minimum Mean Square Error (MMSE)) เหตุผลหลักคือ วิธีการพยากรณ์นี้จะแม่นยำ เมื่อความต้องการลูกค้ากำหนดให้เป็นแบบ Autoregressive Integrated Moving Average (ARIMA) ดังนั้นจึงลดผลกระทบของบูลวิปเอฟเฟคลงได้

1.2 การทบทวนวรรณกรรมด้านความต้องการของลูกค้าและโครงสร้างของโซ่อุปทานแบบต่าง ๆ (กลุ่มที่ 2)

การกำหนดให้ความต้องการของลูกค้าเป็นแบบ AR(1) ได้ถูกนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นฐานของการวิจัย เช่น Pereira et al. [14] ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความสามารถในการปรับกำลังการผลิตต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค Pati et al. [12] เป็นผู้พัฒนาสูตรการวัดค่าบูลวิปเอฟเฟคสำหรับโซ่อุปทานแบบวงปิด (Closed Loop Supply Chain) และ Nepal et al. [15] เป็นผู้วิเคราะห์บูลวิปเอฟเฟคภายใต้การพิจารณาวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ผู้เขียนหลายคน เช่น Bayraktar et al. [16], Wright and Yuan [17], Coppini et al. [18] และ Ciancimino et al. [19] ตรวจสอบบูลวิปเอฟเฟคโดยการสร้างความต้องการของลูกค้าด้วยฟังก์ชั่นความต้องการตามเวลาผ่านวิธีการจำลอง นอกจากนี้ Wang et al [20] ได้เปรียบเทียบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการพยากรณ์ โดยยึดตามแบบจำลองอุปสงค์สามแบบ ได้แก่ AR(1), MA(1) และ ARMA(1,1)

หมายเหตุ แบบจำลอง ARMA(1,1) มาจาก ARIMA เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาขึ้นอยู่การรวมกันระหว่างค่าของข้อมูลอนุกรมเวลาในอดีต และค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในปัจจุบันและในอดีต

Sirikasemsuk and Luong [21] ศึกษาเพื่อวัดค่าบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทาน โดยการคิดวิเคราะห์ โซ่อุปทานที่ศึกษามี 2 ระดับ ประกอบด้วย ผู้ผลิต 1 แห่ง และผู้ค้าปลีก 2 แห่ง เมื่อกำหนดให้แต่ละองค์กรใช้วิธีพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยความผิดพลาดขั้นต่ำ (MMSE) และกำหนดให้รูปแบบความต้องการของลูกค้าเป็นไปตามตัวแบบ VAR (1) เมื่อ VAR (1) คือ Bivariate Autoregressive Model

นอกจากนี้การสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งหรือหลายแหล่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่หลาย ๆ องค์กรนำมาใช้ เพื่อช่วยจัดการลดความเสี่ยงและเพิ่มความยืดหยุ่นของโซ่อุปทาน เช่น งานวิจัยของ Sirikasemsuk and Luong [22] เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อวัดค่าบูลวิปเอฟเฟคของโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง โดยโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งที่ศึกษามี 3 ระดับ ประกอบด้วย ผู้ผลิต 1 แห่ง ศูนย์กระจายสินค้า 2 แห่ง และผู้ค้าปลีก 1 แห่ง กำหนดให้ความต้องการของลูกค้าเป็นไป

ตามตัวแบบ AR(1) และวิธีพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยความผิดพลาดขั้นต่ำ (MMSE) เป็นการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้สูตรหาค่าบูลวิปเอฟเฟคขึ้นมา

จากงานวิจัยของ Lee et al. [3, 4] ได้บ่งชี้ว่า การมีคลังสินค้ารวมศูนย์ นำไปสู่การลดปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟค แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้ Duc et al. [23] ได้โต้แย้งการค้นพบดังกล่าว เมื่อโซ่อุปทานแบบสามขั้นซึ่งประกอบด้วยผู้จัดจำหน่าย คลังสินค้าของบุคคลที่สาม และผู้ค้าปลีกสอง โดยใช้การพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยความผิดพลาดขั้นต่ำ (MMSE) กำหนดให้คลังสินค้าของบุคคลที่สามตั้งอยู่ใกล้กับร้านค้าปลีกสองแห่ง (นั่นคือระยะเวลานำระหว่างสองขั้นนี้เท่ากับศูนย์ สามารถส่งสินค้าได้ทันทีถ้ามีการสั่งสินค้า) ผลการวิจัยพบว่า การมีอยู่ของคลังสินค้าของบุคคลที่สามไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบูลวิปเอฟเฟค แต่เป็นการประหยัดต้นทุนเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง

1.3 การทบทวนวรรณกรรมด้านการแบ่งปันข้อมูลและอิทธิพลของระยะเวลานำ (กลุ่มที่ 3)

มีงานวิจัยจำนวนมากที่ตีพิมพ์เผยแพร่ถึงประโยชน์ของการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing) ซึ่งเกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า โดยเริ่มแบ่งปันตั้งแต่ปลายน้ำถึงต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทาน การแบ่งปันข้อมูลถือเป็นส่วนสำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพ ผลกระทบของการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับบูลวิปเอฟเฟคถูกยืนยันถึงประโยชน์โดยนักวิจัยหลายคน เช่น Lee et al. [3, 4], Xu et al. [24], Raghunathan [25], Kim et al. [26], และ Agrawal et al. [11] ผู้เขียนทั้งหมดเหล่านี้ยืนยันว่าการแบ่งปันข้อมูลตามความต้องการสามารถบรรเทาปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคลงได้

จากผลการวิจัยจาก Lee et al. [3, 4] ,Chen et al. [7, 8] และ Luong [9] พบว่า ระยะเวลานำของการเติมเต็มสินค้าเพิ่มขึ้น จะนำไปสู่การเพิ่มปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคที่รุนแรงมากขึ้นด้วย หมายเหตุ งานวิจัยส่วนใหญ่จะกำหนดให้ระยะเวลานำเป็นแบบดีเทอร์มินิสติก (Deterministic) ยกเว้นงานวิจัยของ Kim et al. [26] และ Duc et al. [27] ซึ่งระยะเวลานำเป็นแบบสุ่ม

Tunacan and Torkul [28] ได้เปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพของระบบโดยรวมภายใต้การแบ่งปันข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ (เช่น การแชร์ความต้องการของลูกค้าที่ปลายน้ำ การแชร์คำสั่งซื้อที่คลังสินค้า การแชร์ระยะเวลานำ) ระหว่างคู่ค้าในห่วงโซ่อุปทาน และภายใต้ต้นทุนที่แตกต่างกัน พบว่า การคาดการณ์ความต้องการตลอดโซ่อุปทานจะแม่นยำยิ่งขึ้นเมื่อมีการแบ่งปันความต้องการแบบรวมศูนย์เมื่อเทียบกับการแบ่งปันข้อมูลแบบกระจายอำนาจ

Ernawati et al. [29] ได้ศึกษาบริษัทแห่งหนึ่งผลิตผลิตภัณฑ์แป้งข้าวจ้าว โดยมีสำนักงานขาย 9 แห่ง พบปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคหรือการบิดเบือนของข้อมูลด้วยความต้องการที่ไม่แน่นอน ทำให้บริษัทต้องผลิตสินค้าเป็นจำนวนมาก ๆ เก็บไว้ จึงแก้ไขโดยการแบ่งปันข้อมูลแบบการสร้างความร่วมมือ การวางแผน การพยากรณ์ และการเติมเต็มสต๊อก (Collaborative Planning, Forecasting and Replenishment (CPFR)) โดยให้ผู้จัดจำหน่ายเป็นผู้บริหารสินค้าคงคลังแทนลูกค้า (Vendor Managed Inventory) ทำให้ลดปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคลงได้ ในขณะที่ Hariastuti et al. [30] ได้ประยุกต์ใช้ CPFR และการคำนวณคำสั่งซื้อด้วยวิธีการวางแผนความต้องการจัดจำหน่าย (Distribution Requirement Planning (DRP)) ให้แก่บริษัทที่ผลิตผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกาย เร็ว ๆ นี้ Sjurahudin and Vikaliana [31] ได้ศึกษาการนำวิธีการ CPFR มาใช้ในธุรกิจขายสะเต๊ะในพื้นที่ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อแสดงข้อมูลห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ผู้ผลิตถึงผู้บริโภคและการควบคุมสินค้าคงคลัง เพื่อลดผลกระทบของค่าบูลวิปเอฟเฟคโดยเน้นหาสินค้าคงคลังขั้นต่ำ (Safety Stock) ให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการสะเต๊ะที่เพิ่มขึ้น

กิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข และคณะ [32] ได้ขยายผลจากงานวิจัยของ Sirikasemsuk and Luong [22] โดยเปลี่ยนเทคนิคการพยากรณ์ของทุกสมาชิกจากวิธีพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยความผิดพลาดขั้นต่ำ (MMSE) มาใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ (MA) และใช้การศึกษาโดยการจำลองโมเดล (Simulation Approach) แทนการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Approach) แต่งานวิจัยของกิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข และคณะ [32] ได้กำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าจากผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่งเพื่อส่งสินค้าไปยังผู้ค้าปลีกมีค่าเท่ากันซึ่งเท่ากับ 1 (เป็นการลดความซับซ้อนของระบบลง) ผลปรากฏว่า อิทธิพลของสัดส่วนการแบ่งปริมาณคำสั่งซื้อโดยผู้ค้าปลีกไม่มีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคภายใต้โซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง

จะเห็นว่า มีงานวิจัยหลายฉบับที่ศึกษาผลกระทบของระยะเวลานำต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เช่น งานวิจัยของ Chen et al. [7], Agrawal et al. [11], Kim et al. [26], Duc et al. [27] แต่มักเป็นการศึกษาภายใต้โครงสร้างโซ่อุปทานแบบสั่งซื้อจาก 1 แหล่ง (ไม่ใช่สั่งซื้อจาก 2 แหล่ง) และพบว่า ระยะเวลานำเพิ่มขึ้นค่าบูลวิปเอฟเฟค

มาถึงจุดนี้จะสังเกตว่า งานวิจัยของ กิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข และคณะ [32] ได้ศึกษาผลกระทบของบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทานแบบการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งภายใต้ระยะเวลานำที่เท่ากันทุกองค์กร แต่ไม่ได้ศึกษาระยะเวลานำที่มีค่าไม่เท่ากัน รวมถึงไม่ได้ศึกษาผลกระทบของระยะเวลานำต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาและจำลองพฤติกรรมของบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งเมื่อระยะเวลานำส่งสินค้าจากผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง เพื่อส่งสินค้าไปยังผู้ค้าปลีกมีค่าไม่เท่ากัน ซึ่งระยะเวลานำผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ไม่เท่ากับแห่งที่ 2 เป็นการต่อยอดเพิ่มเติมจากงานวิจัยของกิตติวัฒน์ สิริเกษมสุข และคณะ [32]

ในงานวิจัยฉบับนี้จะกำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีกมากกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก ($L_2>L_1$) โดยที่ไม่มีความจำเป็นที่ต้องศึกษา $L_2<L_1$

สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ มีดังนี้

j = หมายเลขที่ของผู้ผลิตสินค้า (ได้แก่ 1 และ 2)

BW = บูลวิปเอฟเฟค (Bullwhip Effect)

D_t = ความต้องการของลูกค้าในช่วงเวลา t

F_t = ค่าพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าในช่วงเวลา t โดยผู้ค้าปลีก

$P_{j,t}$ = ค่าพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าในช่วงเวลา t โดยผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j

Q_t = ปริมาณคำสั่งซื้อของผู้ค้าปลีกรวมทั้งหมดในช่วงเวลา t

$q_{j,t}$ = ปริมาณคำสั่งซื้อของผู้ค้าปลีกที่ส่งให้ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j ในช่วงเวลา t (ได้แก่ $q_{1,t}$ และ $q_{2,t}$)

$o_{j,t}$ = ปริมาณคำสั่งซื้อของผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j ที่ส่งให้ผู้ผลิตที่ รับช่วงต่อ ในช่วงเวลา t (ได้แก่ $o_{1,t}$ และ $o_{2,t}$)

O_t = ปริมาณคำสั่งซื้อทั้งหมดที่ผู้ผลิตที่รับช่วงต่อได้รับในช่วงเวลา t

L_j = ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j ถึงผู้ค้าปลีก (ได้แก่ L_1 และ L_2)

l_j = ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตที่รับช่วงต่อถึงผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j (ได้แก่ l_1 และ l_2)

S_t = ระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการ ณ ช่วงเริ่มต้นเวลา t ที่ผู้ค้าปลีก ในกรณี $L_2 > L_1$ จะพิจารณา S_t จาก L_2 ซึ่งมีค่ามากกว่า)

$s_{1,t}$ = ระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการของผู้ค้าปลีก ณ ช่วงเริ่มต้นเวลา t โดยพิจารณาถึง L_1 ในกรณี

$Y_{j,t}$ = ระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการ ณ ช่วงเริ่มต้นเวลา t ที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j

z = ระดับการให้บริการ

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ช่วงเวลา t ของตัวแบบออ-เทอรีเกรสชั่น โดยมีการแจกแจงแบบปกติด้วยพารามิเตอร์ค่ากลางเท่ากับ 0 และค่าความแปรปรวนเท่ากับ σ_ε^2 ซึ่งแต่ละค่ามีความเป็นอิสระต่อกัน

σ_ε^2 = ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน

$\hat{\sigma}_t^{L_j}$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างค่าความต้องการของลูกค้าที่พยากรณ์กับความต้องการของลูกค้าที่เกิดขึ้นจริงระหว่างระยะเวลานำส่งสินค้าที่ผู้ค้าปลีก

$\hat{\sigma}_t^{l_j}$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างค่าความต้องการของลูกค้าที่พยากรณ์กับความต้องการของลูกค้าที่เกิดขึ้นจริงระหว่างระยะเวลานำส่งสินค้าที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j

δ = พารามิเตอร์คงที่ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่น

$\varnothing$ = พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่น

p = ช่วงเวลาในการพยากรณ์ความต้องการแบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่

<u>หมายเหตุ</u> ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้กำหนดให้ t มีหน่วยเป็น “วัน” และปริมาณคำสั่งซื้อและปริมาณความต้องการ มีหน่วยเป็น “ชิ้น” ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ถูกจะอ้างอิงหน่วยดังกล่าว เช่น

$D_t, F_t, P_{j,t}, Q_t, q_{j,t}, o_{j,t}, O_t$ จะมีหน่วยเป็น “ชิ้นต่อวัน” ในวันที่ t

L_j, l_j จะมีหน่วยเป็น “วัน”

$S_t, s_{1,t}, Y_{j,t}$ จะมีหน่วยเป็น “ชิ้น” ณ ช่วงเริ่มต้นเวลา t

2. คำอธิบายการจำลองโมเดล

2.1 โครงสร้างโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง

โครงสร้างโซ่อุปทานของการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งในงานวิจัยฉบับนี้ คือ ผู้ค้าปลีก (Retailer) 1 แห่ง ผู้ผลิตสินค้า (Supplier) 2 แห่ง และผู้ผลิตที่รับช่วงต่อ (Sub-supplier) 1 แห่ง ดังรูปที่ 1

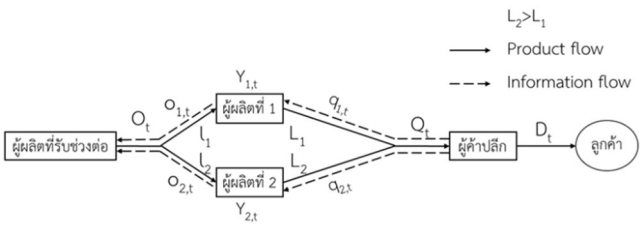

รูปที่ 1 โครงสร้างโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง

2.2 รูปแบบความต้องการของลูกค้า

ในงานวิจัยฉบับนี้กำหนดให้ความต้องการของลูกค้าที่ผู้ค้าปลีกจะเผชิญถูกสมมติให้เป็นไปตามตัวแบบออเทอรีเกรสชั่นลำดับที่หนึ่ง (AR(1)) โดยมีสมการของตัวแบบ AR(1) ดังสมการที่ 1

$$D_t = \delta + \varnothing D_{t-1} + \varepsilon_t \quad (1)$$

2.3 เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่

เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่เป็นการประมาณความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน ด้วยการนำข้อมูลความต้องการจริงของลูกค้าในอดีตมาหาค่าเฉลี่ย โดยมีสมการของเทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ ดังสมการที่ 2 และ 3

<u>ที่ผู้ค้าปลีก</u>

$$F_t = \left(\frac{1}{p}\right)\sum_{i=t-p}^{t-1} D_i = \left(\frac{1}{p}\right)(D_{t-1} + D_{t-2} + \ldots + D_{t-p}) \quad (2)$$

<u>ที่ผู้ผลิต</u>

$$P_{j,t} = \left(\frac{1}{p}\right)\sum_{i=t-p}^{t-1} q_{j,i} = \left(\frac{1}{p}\right)(q_{j,t-1} + q_{j,t-2} + \ldots + q_{j,t-p}) \quad (3)$$

2.4 นโยบายสินค้าคงคลัง

ในงานวิจัยฉบับนี้ กำหนดให้ทุกสมาชิกในโซ่อุปทานใช้นโยบายการจัดการสินค้าคงคลังเป็นแบบการสั่งซื้อที่เหมาะสม ซึ่งจากงานวิจัยของ Hosoda and Disney [33] กล่าวว่านโยบายนี้สามารถลดความแปรปรวนของระดับสินค้าคงคลัง ลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสินค้าคงคลังและค่าใช้จ่ายชดเชยในกรณีที่ไม่มีสินค้าคงคลังเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า นอกจากนี้นโยบายนี้ยังสามารถปรับความแปรปรวนของระดับสินค้าคงคลังให้ตรงกับความความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าตลอดระยะเวลานำส่งสินค้าอีกด้วย โดยระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการ ณ ช่วงเวลา t ประมาณการจากค่าพยากรณ์ความต้องการของลูกค้า ดังสมการที่ 4, 5 และ 6

<u>ที่ผู้ค้าปลีก</u>

$$S_t = L_2 F_t + z\sigma_t^{L_2} \quad (4)$$

$$s_{1,t} = L_1 F_t + z\sigma_t^{L_1} \quad (5)$$

<u>ที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j</u>

$$Y_{j,t} = l_j P_{j,t} + z\sigma_t^{l_j} \quad (6)$$

2.5 การคำนวณปริมาณคำสั่งซื้อและและค่าบูลวิปเอฟเฟค

จากรูปที่ 1 ผู้ค้าปลีกจะไม่ทราบว่า ความต้องการของลูกค้าเป็นแบบ AR(1) และผู้ค้าปลีกจะทราบความต้องการของลูกค้าที่แน่นอนภายในช่วงเวลาของ t (D_t) จนกว่าจะสิ้นสุดช่วงเวลาของ t ดังนั้นผู้ค้าปลีกจึงต้องมีการพยากรณ์ค่าความต้องการของลูกค้าดังกล่าว โดยอาศัยความต้องการของลูกค้าจริงที่ทราบแล้วจากในอดีตมาพยากรณ์ จากนั้นผู้ค้าปลีกจะคำนวณปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดด้วยนโยบายการสั่งซื้อที่เหมาะสม (ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลานำส่งสินค้า) และทำการสั่งซื้อไปยังผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และแห่งที่ 2 ($q_{1,t}$ และ $q_{2,t}$ ตามลำดับ)

สำหรับกรณีที่ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่งถึงผู้ค้าปลีกมีค่าไม่เท่ากันนั้น โดยในงานวิจัยนี้ได้กำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) มีค่ามากกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ผู้ค้าปลีกจะคำนวณปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมด (Q_t) ด้วยนโยบายการสั่งซื้อที่เหมาะสม ซึ่งปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดขึ้นอยู่กับระยะเวลานำส่งสินค้าที่มากกว่าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j ถึงผู้ค้าปลีก เนื่องจากระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าถึงผู้ค้าปลีกที่มากกว่าสามารถครอบคลุมความต้องการทั้งหมดของผู้ค้าปลีกได้ [22] จะได้

$$Q_t = S_t - S_{t-1} + D_{t-1} \tag{7}$$

โดยที่ $S_t = L_2 F_t + z\sigma_t^{L_2}$

จากนั้นทำการหาปริมาณคำสั่งซื้อ เพื่อส่งไปยังผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ($q_{1,t}$) ด้วยนโยบายการสั่งซื้อที่เหมาะสม โดยปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 จะได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ดังนี้

$$q_{1,t} = s_{1,t} - s_{1,t-1} + D_{t-1} \tag{8}$$

โดยที่ $s_{1,t} = L_1 F_t + z\sigma_t^{L_1}$

และสามารถหาปริมาณคำสั่งซื้อ เพื่อส่งไปยังผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ($q_{2,t}$) จากผลต่างระหว่างปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดและปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าที่ส่งให้ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ดังนี้

$$q_{2,t} = Q_t - q_{1,t} \tag{9}$$

เมื่อผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2 ได้รับคำสั่งซื้อมาจากผู้ค้าปลีก ซึ่ง $q_{1,t}$ และ $q_{2,t}$ จะเป็นความต้องการของลูกค้าลำดับถัดมา แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2 ที่ต้นช่วงเวลา t ใดๆ จะยังไม่ทราบค่าความต้องการที่แท้จริงของผู้ค้าปลีก ($q_{1,t}$ และ $q_{2,t}$ ตามลำดับ) ผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่งจึงต้องพยากรณ์ความต้องการของผู้ค้าปลีกนั้น และหาปริมาณคำสั่งซื้อของตน นั่นคือ $o_{1,t}$ และ $o_{2,t}$ ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังสมการที่ 10

$$o_{j,t} = Y_{j,t} - Y_{j,t-1} + q_{j,t-1} \tag{10}$$

เมื่อปริมาณคำสั่งซื้อของผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่งถูกส่งมายังผู้ผลิตที่รับช่วงต่อ ทำให้ผู้ผลิตที่รับช่วงต่อทราบปริมาณคำสั่งซื้อรวมของผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง (O_t) ดังสมการที่ 11

$$O_t = o_{1,t} + o_{2,t} \tag{11}$$

จากการเก็บข้อมูลนี้ไปเรื่อย ๆ ตลอดเวลา จะสามารถหาค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบดังกล่าวได้จากอัตราส่วนความแปรปรวนของปริมาณคำสั่งซื้อรวมของผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่งต่อความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้าเริ่มต้น ดังสมการที่ 12 [3, 4, 7-10, 21-23]

$$BW = \frac{VAR(O_t)}{VAR(D_t)} = \frac{VAR(o_{1,t} + o_{2,t})}{VAR(D_t)} \tag{12}$$

<u>หมายเหตุ</u> ถ้าค่า BW มากกว่า 1 จะถือว่าเกิดบูลวิปเอฟเฟค

2.6 ขอบเขตของงานวิจัยและคำอธิบายเพิ่มเติมที่สำคัญ

1) งานวิจัยนี้กำหนดให้ $L_2 > L_1$ โดยที่ L_j คือ ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ j ถึงผู้ค้าปลีก เนื่องจาก

โครงสร้างโซ่อุปทานมีลักษณะสมมาตร (ดังรูปที่ 1) จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องศึกษากรณีของ $L_1 > L_2$

2) กำหนดให้ $l_1 = l_2 = 1$ เพื่อลดความซับซ้อนของระบบลง และเสมือนว่าผู้ผลิตรับช่วงต่อมีความสามารถส่งสินค้าให้แก่ผู้ผลิตที่ 1 และผู้ผลิตที่ 2 ด้วยระยะเวลาที่เท่ากัน

3) L_j และ l_j จะเป็นจำนวนเต็มบวกและเป็นแบบดีเทอร์มินิสติก (Deterministic)

ในการศึกษาเรื่องบูลวิปเอฟเฟคในโซ่อุปทานจะไม่ได้กำหนดให้ L_j และ l_j เท่ากับ 0 ซึ่งหมายความว่า ถ้าสั่งสินค้าจะได้ทันที ดังนั้นค่าบูลวิปเอฟเฟคจะไม่เกิดขึ้น (นั่นคือความสำคัญของปัญหาในงานวิจัยนี้จะเกิดขึ้น)

4) ในงานวิจัยนี้กำหนดให้ทุกสมาชิกในโซ่อุปทานใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นเทคนิคที่นิยมใช้กัน แม้ว่าจะกำหนดรูปแบบความต้องการของลูกค้าเริ่มต้นเป็น AR (1) แต่ผู้วิจัยไม่ได้ใช้การพยากรณ์เป็นแบบ AR (1) เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น ค่าบูลวิปเอฟเฟคก็อาจจะไม่เกิดขึ้น

5) กำหนดให้ทุกสมาชิกในโซ่อุปทานได้ใช้ ช่วงเวลาในการพยากรณ์ความต้องการแบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ (p) เท่ากันตลอดโซ่อุปทาน

6) สินค้าที่ถูกสั่งไปจะมีการมาส่งที่เริ่มต้นของช่วงเวลา $t + L_j$ หรือ $t + l_j$ และแต่ละสมาชิกในโซ่อุปทานจะทำการทบทวนระดับสินค้าคงคลังที่เริ่มต้นของช่วงเวลา t เพื่อไปสู่การออกคำสั่งซื้อ

7) $\varnothing$ เป็นพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่น มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 ($1 \le \varnothing \le 1$) เพื่อให้ตัวแบบมีความเสถียร (Stationary Process)

3. การสร้างและการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟค

การจำลองบูลวิปเอฟเฟคภายใต้การสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง ด้วยเทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ ประกอบด้วย 3ขั้นตอนใหญ่ ตามตำแหน่งของแต่ละสมาชิกในโซ่อุปทาน

1) การสร้างและการจำลองโมเดลที่ผู้ค้าปลีก เพื่อสร้างความต้องการของลูกค้าที่แท้จริง และคำนวณหาปริมาณคำสั่งซื้อเพื่อส่งให้ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2

2) การสร้างและการจำลองโมเดลที่ผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง เพื่อคำนวณหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าโดยผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่ง

3) การสร้างและการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบ เพื่อหาอัตราส่วนระหว่างความแปรปรวนของปริมาณคำสั่งซื้อและความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้า

กำหนดค่าพารามิเตอร์เริ่มต้นของระบบก่อนการสร้างและการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟค ดังนี้

- จำนวนวันที่ทำการศึกษาในแบบจำลองคือ 360 วัน
- ระดับการให้บริการ (Service Level, z) คือ 96%
- พารามิเตอร์คงที่ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่น (δ) ใช้ค่าที่ไม่ติดลบในที่นี้กำหนดให้ δ = 1120
- ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (σ_ε^2) คือ 1000

<u>หมายเหตุ</u>

1) จากงานวิจัยของ Luong [9] และ Sirikasemsuk and Luong [21] จะพบว่าค่าระดับการให้บริการ (z), พารามิเตอร์คงที่ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่น (δ) และค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (σ_ε^2) ไม่มีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงไม่มีความจำเป็นในการศึกษาตัวแปรดังกล่าว

2) ความต้องการเริ่มต้น (D_0) ปรับตามค่าพารามิเตอร์ออเทอรีเกรสชั่นแต่ละค่า เพื่อให้ความต้องการจริงของลูกค้าที่จำลองขึ้นเข้าสู่สภาวะที่เสถียรเร็วขึ้น

3.1 การสร้างและการจำลองโมเดลที่ผู้ค้าปลีก

การสร้างและการจำลองของผู้ค้าปลีก ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การสร้างรูปแบบความต้องการของลูกค้า ตามตัวแบบออเทอรีเกรสชั่นลำดับที่หนึ่ง (AR(1)) ตามสมการที่ 1 ดังรูปที่ 2 คอลัมน์ B และ C เช่น t = 9, $\varnothing$ = 0.4 จะได้

$$D_9 = 1120 + 0.4\,(1784.772) - 11.369 = 1822.539$$

2) การพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าโดยผู้ค้าปลีก ด้วยเทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ ตามสมการที่ 2 ดังรูปที่ 2 คอลัมน์ D เช่น t = 9, p = 2 จะได้

$$F_9 = (1843.125 + 1784.772) / 2 = 1813.949$$

3) การหาปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดโดยผู้ค้าปลีก (Q_t) จากงานวิจัยของ Sirikasemsuk and Luong [22] ศึกษาปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคบนโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง โดยทุกสมาชิกในโซ่อุปทานใช้นโยบายการจัดการสินค้าคงคลังแบบสั่งซื้อที่เหมาะสม ใช้การพยากรณ์แบบความคลาดเคลื่อนกำลังสองต่ำสุด และใช้วิธีคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ในการศึกษา นอกจากนั้นยังได้กำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีกมีค่ามากกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก และได้ระบุสมการการหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้ารวมทั้งหมดโดยผู้ค้าปลีกไว้ดังสมการที่ 7 และสมการความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณคำสั่งซื้อสินค้ารวมทั้งหมดปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตแห่งที่ 1 และ 2 ได้รับไว้ดังสมการที่ 8 และ 9 เช่น t = 9, $\varnothing$ = 0.4 ,p = 2, L_2 = 2 จะได้

$$Q_9 = 3878.415 - 4040.315 + 1784.772 = 1622.871$$

โดยปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดของผู้ค้าปลีกจะถูกเติมเต็มภายในระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก ดังนั้นระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการ (S_t) จะครอบคลุมความต้องการทั้งหมดของผู้ค้าปลีกในระหว่างระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแหล่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก และสามารถหาระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการได้จากสมการที่ 4

ดังนั้นจึงสามารถหาปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดของผู้ค้าปลีกได้ โดยหาระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการตามสมการที่ 4 และหาปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดตามสมการที่ 7 สามารถดูปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดของผู้ค้าปลีกได้จากรูปที่ 2 คอลัมน์ G

4) การหาปริมาณคำสั่งซื้อ เพื่อส่งให้ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 โดยผู้ค้าปลีก ($q_{1,t}$) ด้วยนโยบายการสั่งซื้อที่เหมาะสม ซึ่งปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 จะได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก สามารถหาปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ได้รับดังสมการที่ 8 โดยใช้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ในการคำนวณ และสามารถหาระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการดังสมการที่ 5 และสามารถดูปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ได้รับได้จากรูปที่ 2 คอลัมน์ J เช่น t = 9, $\varnothing$ = 0.4 ,p = 2, L_1 = 1 จะได้ $q_{1,9}$ = 811.435

5) การหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้า เพื่อส่งให้ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 โดยผู้ค้าปลีก ($q_{2,t}$) ซึ่งปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 จะได้รับ คือ ผลต่างระหว่างปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดและปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ได้รับดังสมการที่ 9 สามารถดูปริมาณคำสั่งซื้อที่ผู้ผลิตแห่งที่ 2 ได้รับได้จากรูปที่ 2 คอลัมน์ K เช่น t = 9, $\varnothing$ = 0.4 ,p = 2, L_1 = 1, L_2 = 2 จะได้

$$q_{2,9} = 1622.871 - 811.435 = 811.43$$

3.2 การสร้างและการจำลองโมเดลผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง

การสร้างและการจำลองโมเดลที่ผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1) การพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าของผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่ง ($P_{j,t}$) โดยผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่งสามารถพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าได้ตามสมการที่ 3 และสามารถดูค่าพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าของผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2 ได้จากรูปที่ 3 คอลัมน์ M และ R ตามลำดับ

2) การหาระดับสินค้าคงคลังสูงสุดที่ต้องการ ($Y_{j,t}$) โดยผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่ง สามารถหาระดับสินค้าคงคลังสูงสุดได้ตามสมการที่ 6 และสามารถดูระดับสินค้าคลังสูงสุดที่ต้องการของผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2 ได้จากรูปที่ 3 คอลัมน์ O และ T

3) การหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้า ($o_{j,t}$) โดยผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่ง สามารถหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าได้ตามสมการที่ 10 และสามารถดูปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าของผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 และ 2 ได้จากรูปที่ 3 คอลัมน์ P และ U

3.3 การสร้างและการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟค

การสร้างและการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1) เมื่อผู้ผลิตสินค้าที่รับช่วงต่อได้รับปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง ทำให้ผู้ผลิตสินค้าที่รับช่วงต่อสามารถหาปริมาณคำสั่งซื้อรวม (O_t) ได้ตามสมการที่ 11 และสามารถดูปริมาณคำสั่งซื้อรวมที่ผู้ผลิตที่รับช่วงต่อได้รับ ได้จากรูปที่ 3 คอลัมน์ V

2) จากปริมาณคำสั่งซื้อรวมในคอลัมน์ V ทำให้สามารถหาความแปรปรวนของปริมาณคำสั่งซื้อได้ ($VAR(O_t)$) ดังรูปที่ 3 เซลล์ X1 เช่น $\varnothing$ = 0.4 ,p = 2, L_1 = 1, L_2 = 2 จะได้ $VAR(O_t)$ = 16951.671

3) ที่ปลายสุดของโซ่อุปทาน ความต้องการของลูกค้า (D_t) ถูกจำลองขึ้นให้เป็นไปตามตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่ง (AR(1)) ดังรูปที่ 2 คอลัมน์ C ซึ่งคอลัมน์ดังกล่าวจะสามารถคำนวณหาความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้าได้ ($VAR(D_t)$) ดังรูปที่ 3 เซลล์ X2 เช่น $\varnothing$ = 0.4 จะได้ $VAR(D_t)$ = 1306.739

4) จากข้อมูลความแปรปรวนของปริมาณคำสั่งซื้อ และความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้า ทำให้สามารถหาค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบได้ ตามสมการที่ 12 และสามารถดูค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบได้จากรูปที่ 3 เซลล์ X3 เช่น $\varnothing$ = 0.4 ,p= 2, L_1 = 1, L_2 = 2 จะได้

$$BW = 16951.671 / 1306.739 = 12.972$$

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ø	0.4	L1	1	z (service level)	1.750686071					
2	δ	1120	L2	2	STDEV of L2	143.0965034		STDEV of L1	38.54773424		
3	variance error	1000	l1 = l2	1							
4	Dt (t=0)	1866.666667	p	2							
5							Retailer				
6	t (time)	Error	Dt	Ft	Error of forecasting (L2)	St	Qt	Error of forecasting (L1)	s1,t	q1,t	q2,t
7	0		1866.666667								
8	1	-47.33663898	1819.330028								
9	2	12.11505844	1859.84707								
10	3	-1.254899692	1862.683928	1839.588549	-106.9561971	3929.694153					
11	4	58.37579494	1923.449366	1861.265499	-87.11802316	3973.048053	1906.037829	-62.18386737	1928.75048		
12	5	-3.180091871	1886.199655	1893.066647	-46.73888321	4036.65035	1987.051663	6.866992546	1960.551629	993.5258314	993.5258314
13	6	72.19266107	1946.672523	1904.82451	19.85061252	4060.166076	1909.715381	-41.84801252	1972.309492	954.8576905	954.8576905
14	7	-55.5431238	1843.125885	1916.436089	204.9741268	4083.389233	1969.89568	73.31020339	1983.92107	984.9478398	984.9478398
15	8	-72.47818882	1784.772165	1894.899204	182.4867895	4040.315464	1800.052116	110.1270388	1962.384186	900.0260581	900.0260581
16	9	-11.36941271	1822.539453	1813.949025	-64.92896762	3878.415106	1622.871808	-8.590428075	1881.434007	811.4359039	811.4359039
17	10	21.27178352	1870.287565	1803.655809	-190.6223946	3857.828674	1801.953021	-66.63175552	1871.140791	900.9765107	900.9765107
	-										
	-										
	-										
360	353	30.41372945	1885.49763	1851.570219	-61.2434257	3953.657493	1776.71689	-33.92741074	1919.0552	888.3584448	888.3584448
361	354	4.687178852	1878.886231	1861.60369	-18.0118798	3973.724435	1905.564572	-17.28254069	1929.088671	952.7822859	952.7822859
362	355	-9.221463152	1862.333029	1882.19193	22.08438263	4014.900916	1920.062711	19.85890103	1949.676912	960.0313555	960.0313555
363	356	15.0332369	1879.966449	1870.60963	-25.03316882	3991.736315	1839.168429	-9.356818638	1938.094611	919.5842143	919.5842143
364	357	14.29940067	1886.28598	1871.149739	-72.22868406	3992.816533	1881.046666	-15.13624125	1938.63472	940.5233332	940.5233332
365	358	53.7277896	1928.242182	1883.126214	-61.57366246	4016.769484	1910.238931	-45.11596732	1950.611196	955.1194655	955.1194655
366	359	8.287036811	1899.583909	1907.264081	76.26097665	4065.045217	1976.517915	7.6801714	1974.749062	988.2589574	988.2589574
367	360	-41.15028817	1838.683276	1913.913046	1989.142815	4078.343147	1912.881839	75.22976994	1981.398027	956.4409194	956.4409194

รูปที่ 2 การจำลองโมเดลที่ผู้ค้าปลีก กรณี $L_2 > L_1$

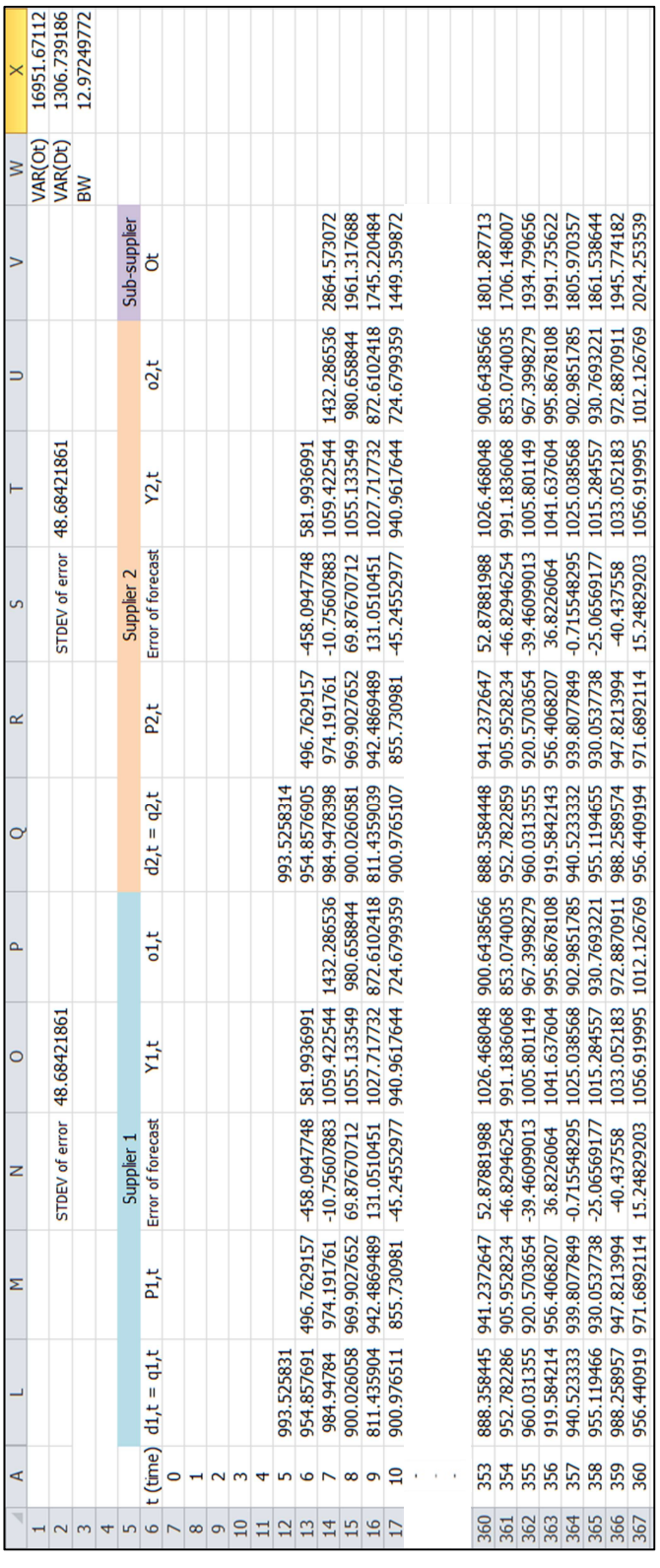

t (time)	d1,t = q1,t	P1,t	Error of forecast	Y1,t	o1,t	d2,t = q2,t	P2,t	Error of forecast	Y2,t	o2,t	Ot
			Supplier 1				Supplier 2				Sub-supplier
0			STDEV of error	48.68421861				STDEV of error	48.68421861		
1											
2											
3											
4											
5	993.525831					993.5258314					
6	954.857691	496.7629157	-458.0947748	581.9936991		954.8576905	496.7629157	-458.0947748	581.9936991		
7	984.94784	974.191761	-10.75607883	1059.422544	1432.286536	984.9478398	974.191761	-10.75607883	1059.422544	1432.286536	2864.573072
8	900.026058	969.9027652	69.87670712	1055.133549	980.658844	900.0260581	969.9027652	69.87670712	1055.133549	980.658844	1961.317688
9	811.435904	942.4869489	131.0510451	1027.717732	872.6102418	811.4359039	942.4869489	131.0510451	1027.717732	872.6102418	1745.220484
10	900.976511	855.730981	-45.24552977	940.9617644	724.6799359	900.9765107	855.730981	-45.24552977	940.9617644	724.6799359	1449.359872
-											
-											
-											
353	888.358445	941.2372647	52.87881988	1026.468048	900.6438566	888.3584448	941.2372647	52.87881988	1026.468048	900.6438566	1801.287713
354	952.782286	905.9528234	-46.82946254	991.1836068	853.0740035	952.7822859	905.9528234	-46.82946254	991.1836068	853.0740035	1706.148007
355	960.031355	920.5703654	-39.46099013	1005.801149	967.3998279	960.0313555	920.5703654	-39.46099013	1005.801149	967.3998279	1934.799656
356	919.584214	956.4068207	36.8226064	1041.637604	995.8678108	919.5842143	956.4068207	36.8226064	1041.637604	995.8678108	1991.735622
357	940.523333	939.8077849	-0.715548295	1025.038568	902.9851785	940.5233332	939.8077849	-0.715548295	1025.038568	902.9851785	1805.970357
358	955.119466	930.0537738	-25.06569177	1015.284557	930.7693221	955.1194655	930.0537738	-25.06569177	1015.284557	930.7693221	1861.538644
359	988.258957	947.8213994	-40.437558	1033.052183	972.8870911	988.2589574	947.8213994	-40.437558	1033.052183	972.8870911	1945.774182
360	956.440919	971.6892114	15.24829203	1056.919995	1012.126769	956.4409194	971.6892114	15.24829203	1056.919995	1012.126769	2024.253539

	X
VAR(Ot)	16951.67112
VAR(Dt)	1306.739186
BW	12.97249772

รูปที่ 3 การจำลองโมเดลที่ผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง และค่าบูลวิปเอฟเฟคของระบบ กรณี $L_2 > L_1$

4. ผลการวิจัย

เมื่อใช้การพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่มีพารามิเตอร์ที่ส่งผลกระทบต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค ดังนี้

- ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1)
- ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2)
- จำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p)
- พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟ ($\varnothing$)

เนื่องจากระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง ถึงผู้ค้าปลีกมีค่าไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาผลกระทบของระยะเวลานำส่งสินค้าของผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่งถึงผู้ค้าปลีก เพื่อสรุปว่าระยะเวลานำส่งสินค้าของผู้ผลิตสินค้าแต่ละแห่งมีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคอย่างไร โดยรายละเอียดผลกระทบของพารามิเตอร์ต่างๆ ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค มีดังนี้

4.1 ผลกระทบของระยะเวลานำ L1

ในงานวิจัยนี้กำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) สั้นกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) ซึ่งระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) เป็นพารามิเตอร์ที่ควบคุมปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 จะได้รับ

ในการทดลองนี้กำหนดให้ L_2 = 6 และ L_1 = 1, 2, 3, 4, 5 โดยที่ p = 2, 3, 12, 13 และ $\varnothing$ = -0.4, 0, 0.4 แล้วทำการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟคตามหัวข้อที่ 3 ผลจะได้ค่าบูลวิปเอฟเฟคแสดงดังตารางที่ 1

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค พบว่า เมื่อระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีกมีค่าเพิ่มขึ้น (L_1) ค่าบูลวิปเอฟเฟคมีคงที่ หรือกล่าวได้ว่า ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีกไม่มีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค ดังรูปที่ 4 ถึง 6

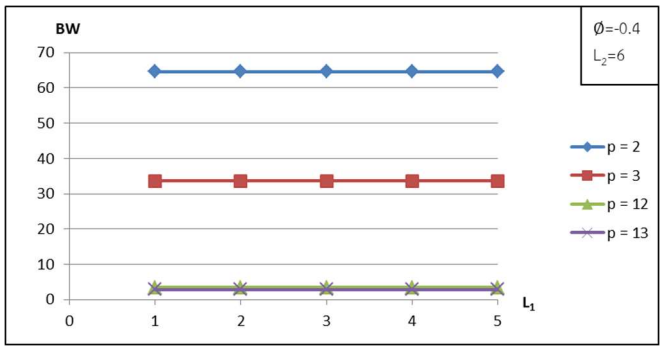

รูปที่ 4 ผลกระทบของระยะเวลา L1 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = -0.4 และ L2 = 6

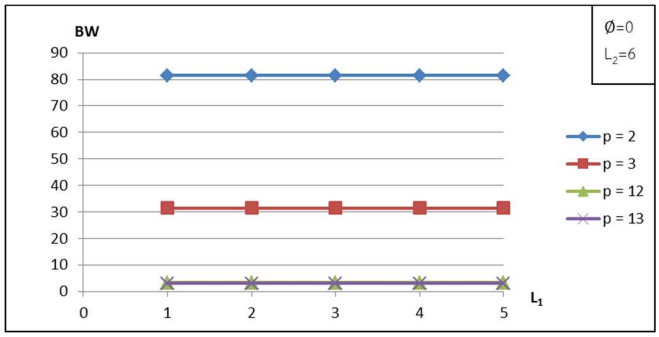

รูปที่ 5 ผลกระทบของระยะเวลา L_1 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = 0 และ L_2 = 6

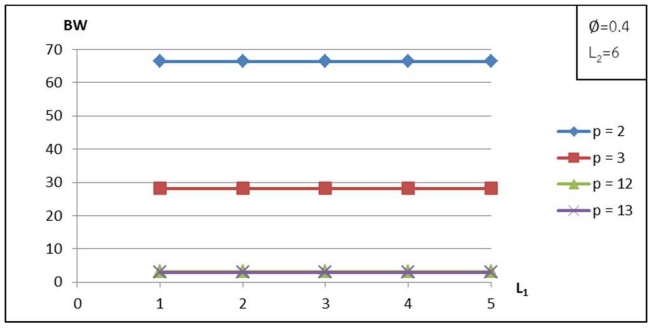

รูปที่ 6 ผลกระทบของระยะเวลา L_1 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = 0.4 และ L_2 = 6

4.2 ผลกระทบของระยะเวลานำ L_2

ในงานวิจัยนี้กำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) ยาวกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแหล่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ดังนั้นระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) จึงเป็นพารามิเตอร์ที่ควบคุมปริมาณคำสั่งซื้อสินค้ารวมทั้งหมดของผู้ค้าปลีกตามนโยบายการสั่งซื้อที่เหมาะสม

ในการทดลองนี้กำหนดให้ L_1 = 1 และ L_2 = 2, 3, 4, 5, 6 โดยที่ p = 2, 3, 12, 13 และ $\varnothing$ = -0.4, 0, 0.4 แล้วทำการจำลองค่าบูลวิปเอฟเฟคตามหัวข้อที่ 3 ผลจะได้ค่าบูลวิปเอฟเฟคแสดงดังตารางที่ 2

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค พบว่า ค่าบูลวิปเอฟเฟคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟ ($\varnothing$) จะมีค่าเป็นลบหรือมีค่าเป็นบวกและศูนย์ ดังรูปที่ 7 ถึง 9

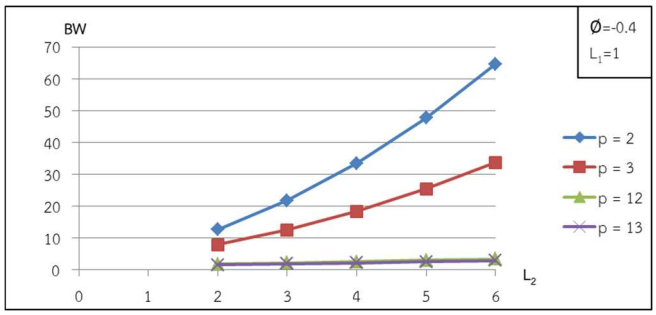

รูปที่ 7 ผลกระทบของระยะเวลา L_2 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = -0.4 และ L_1 = 1

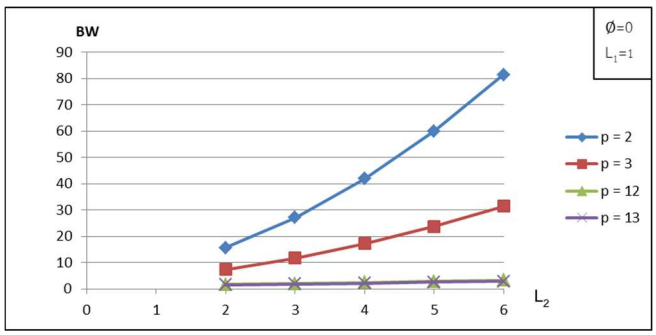

รูปที่ 8 ผลกระทบของระยะเวลา L_2 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = 0 และ L_1 = 1

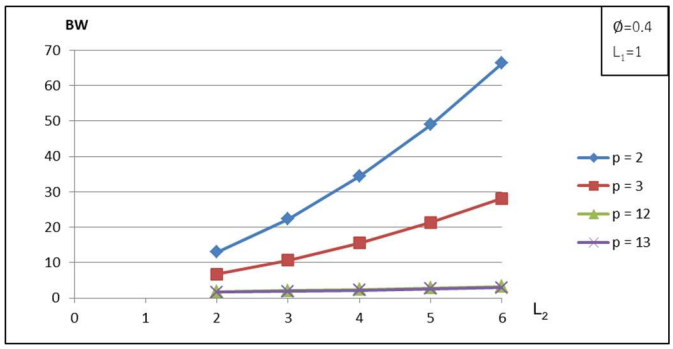

รูปที่ 9 ผลกระทบของระยะเวลา L_2 ต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ $\varnothing$ = 0.4 และ L_1 = 1

จากตารางที่ 1 เมื่อทำการทดสอบด้วยการกำหนดให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) มีค่ามากกว่าระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ปริมาณคำสั่งซื้อรวมทั้งหมดของผู้ค้าปลีกจึงถูกคำนวณจากระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) ซึ่งมีระยะเวลาที่สั้นกว่า ไม่ส่งผลกระทบต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค

ตารางที่ 1 ค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ L_2=6 และ L_1 = 1, 2, 3, 4, 5

L_1	L_2	BW											
		p = 2			p = 3			p = 12			p = 13		
		□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4
1	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.455096	3.37320	3.223674	2.894010	2.973725	2.924783
2	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.455096	3.37320	3.223674	2.894010	2.973725	2.924783
3	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.455096	3.37320	3.223674	2.894010	2.973725	2.924783
4	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.455096	3.37320	3.223674	2.894010	2.973725	2.924783
5	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.455096	3.37320	3.223674	2.894010	2.973725	2.924783

ตารางที่ 2 ค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ L_1=1 และ L_2 = 2, 3, 4, 5, 6

L_1	L_2	BW											
		p = 2			p = 3			p = 12			p = 13		
		□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4	□ = -0.4	□ = 0	□ = 0.4
1	2	12.65493	15.68051	12.97249	7.88244	7.41804	6.73047	1.80262	1.77410	1.72518	1.63233	1.65594	1.63941
1	3	21.74427	27.19127	22.32413	12.57054	11.78606	10.62282	2.15398	2.11398	2.04359	1.90248	1.93809	1.91474
1	4	33.42855	41.98793	34.34424	18.42943	17.24438	15.48650	2.54652	2.49378	2.39947	2.20281	2.25177	2.22074
1	5	47.70787	60.07047	49.03282	25.45913	23.79302	21.32150	2.98022	2.91353	2.79283	2.53332	2.59698	2.55742
1	6	64.58213	81.43889	66.38986	33.65962	31.43196	28.12781	3.45509	3.37320	3.22367	2.89401	2.97372	2.92478

4.3 พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟ ($\varnothing$) และผลกระทบของจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p)

พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟ ($\varnothing$) เป็นพารามิเตอร์ที่กำหนดความแปรปรวนของความต้องการของลูกค้า ส่วนจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p) เป็นพารามิเตอร์ที่กำหนดพฤติกรรมของค่าพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าโดยตรง โดยจะนำค่าพยากรณ์ที่ได้ไปคำนวณหาปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าต่อไป

ในหัวข้อนี้ได้กำหนดให้ L_1 = 1 และ L_2 = 2 สามารถจำลองปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟค เมื่อจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ยและพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟที่เปลี่ยนแปลงไป ดังรูปที่ 10 และ 11

หลังจากการวิเคราะห์ผลกระทบของพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟและจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ยต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค จะเห็นว่า

- บูลวิปเอฟเฟคมีแนวโน้มเป็นระฆังคว่ำ ตามการเพิ่มขึ้นของพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟจาก -1 ถึง 1 ในกรณีที่จำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ยเป็นเลขคู่ ดังรูปที่ 10

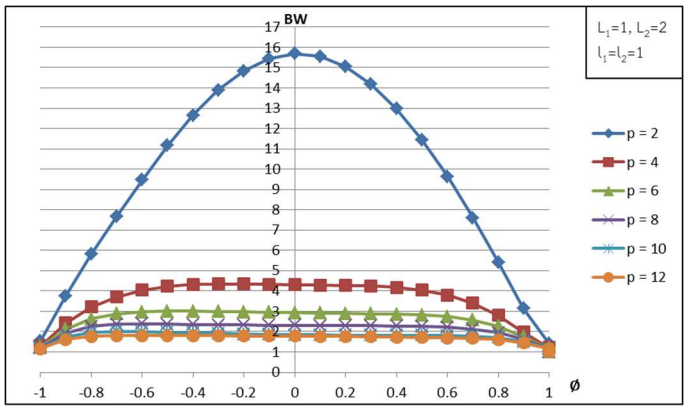

รูปที่ 10 ค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ p เป็นเลขคู่ กรณี $L_2 = 2$ และ $L_1 = 1$

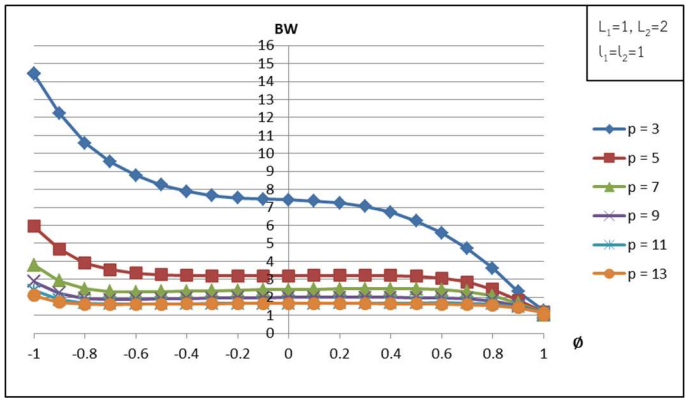

รูปที่ 11 ค่าบูลวิปเอฟเฟค เมื่อ p เป็นเลขคี่ กรณี $L_2 = 2$ และ $L_1 = 1$

- บูลวิปเอฟเฟคมีแนวโน้มลดลงในลักษณะเส้นโค้งเอส (S curve) ตามการเพิ่มขึ้นของพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟจาก -1 ถึง 1 ในกรณีที่จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ยเป็นเลขคี่ ดังรูปที่ 11

- บูลวิปเอฟเฟคไม่เกิดขึ้น เมื่อพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟเท่ากับ 1 ทั้งในกรณีที่จำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ยเป็นเลขคู่และเลขคี่ ดังรูปที่ 10 และ 11

- ค่าบูลวิปเอฟเฟคมีแนวโน้มลดลง ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย ในกรณีที่พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0 และเมื่อพารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟเท่ากับ 1 ค่าบูลวิปเอฟเฟคไม่เกิดขึ้น ดังรูปที่ 10 และ 11

จากรูปที่ 10 และ 11 ผลกระทบของจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p) ในกรณีที่เป็นเลขคู่กับเลขคี่ดูเหมือนมีลักษณะที่ไม่เหมือนกันนั้น สามารถอ้างอิงจากงานวิจัยของ Chen et al. [7] ซึ่งได้ทำการวิจัยภายใต้โครงสร้างโซ่อุปทานแบบสั่งซื้อจาก 1 แหล่งด้วยวิธีทางคณิตศาสตร์ สุดท้ายได้สมการคณิตศาสตร์วัดค่าบูลวิปเอฟเฟคออกมา ในงานวิจัยของ Chen et al. [7] สูตรการค่าบูลวิปเอฟเฟค พารามิเตอร์ของตัวแบบออเทอรีเกรสชั่นจะมียกกำลังด้วยค่าจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p) จึงอาจเป็นเหตุผลที่ส่งผลให้ภายใต้โครงสร้างโซ่อุปทานแบบสั่งซื้อจาก 2 แหล่งด้วยค่าจำนวนข้อมูลในอดีตที่ใช้ในการคำนวณค่าถัวเฉลี่ย (p) ในกรณีที่เป็นเลขคู่กับเลขคี่ มีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน

5. สรุปผลการดำเนินงาน

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาภายใต้โครงสร้างโซ่อุปทานการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง ที่ประกอบด้วย ผู้ค้าปลีก 1 แห่ง ผู้ผลิตสินค้า 2 แห่ง และผู้ผลิตที่รับช่วงต่อ 1 แห่ง โดยความต้องการของลูกค้าที่ผู้ค้าปลีกต้องเผชิญถูกสมมติให้เป็นไปตามตัวแบบออเทอรีเกรสซีฟอันดับที่หนึ่ง (AR(1)) นอกจากนี้กำหนดให้ทุกสมาชิกในโซ่อุปทานใช้ระบบการจัดการสินค้าคงคลังเป็นแบบสั่งซื้อที่เหมาะสม และใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่

การสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่ง ในกรณีที่ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แห่ง ถึงผู้ค้าปลีกไม่เท่ากันนั้น ระยะเวลานำส่งสินค้าที่ยาวกว่าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 2 ถึงผู้ค้าปลีก (L_2) จะครอบคลุมความต้องการทั้งหมดของผู้ค้าปลีก สำหรับระยะเวลานำส่งสินค้าที่สั้นกว่าระหว่างผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 ถึงผู้ค้าปลีก (L_1) จะเป็นพารามิเตอร์ที่กำหนดปริมาณคำสั่งซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตสินค้าแห่งที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ดังนี้

- ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าถึงผู้ค้าปลีกที่มีค่าสั้นกว่าอีกแห่งจะไม่มีผลกระทบต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค โดยที่ค่าบูลวิปเอฟเฟคจะถูกคำนวณจากระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าถึงผู้ค้าปลีกที่มีค่ายาวนานกว่า

- โซ่อุปทานดังกล่าวไม่สามารถหลีกเลี่ยงปรากฏการณ์บูลวิปเอฟเฟคได้ ยกเว้นในกรณีที่ $\varnothing = -1,1$

- การใช้เทคนิคการพยากรณ์แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่มีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค โดยช่วงเวลาในการพยากรณ์ความต้องการ

แบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของค่าบูลวิปเอเฟค ยิ่งช่วงเวลาในการพยากรณ์ความต้องการแบบถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่มากขึ้น การเกิดค่าบูลวิปเอฟเฟคยิ่งลดลง

- ค่าพารามิเตอร์ออเทอรีเกรสชั่นมีผลต่อค่าบูลวิปเอฟเฟค

ผู้จัดการโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีการสั่งซื้อสินค้าจาก 2 แหล่ง ควรที่จะมุ่งเน้นไปที่การลดระยะเวลานำที่ใช้เวลาที่ยาวนานมากกว่าการไปลดระยะเวลานำที่ใช้เวลาสั้น อนึ่ง งานวิจัยฉบับนี้ได้กำหนดให้คำนวณหาปริมาณคำสั่งซื้อด้วยวิธี แบบการสั่งซื้อที่เหมาะสม (Order-up-to Inventory Policy) จึงเป็นสาเหตุให้ปริมาณคำสั่งซื้อของผู้ค้าปลีกรวมนั้นไปขึ้นอยู่กับระยะเวลานำที่ใช้เวลาที่ยาวนานมากกว่า

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบของเทคนิคการพยากรณ์อย่างง่ายต่อค่าบูลวิปเอฟเฟคภายใต้ระบบการสั่งซื้อสินค้าจากสองแหล่งในโซ่อุปทาน ซึ่งมีขอบเขตของงานวิจัยที่จำเพาะเจาะจง หรือเป็นการศึกษาภายใต้ขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่สนใจงานวิจัยนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมในขอบเขตต่าง ๆ เช่น เทคนิคการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าอาจจะเป็นเทคนิคอื่น ๆ เปลี่ยนความต้องการของลูกค้าที่ผู้ค้าปลีกต้องเผชิญอาจสมมติให้เป็นไปตามตัวแบบอื่น ๆ ในกลุ่มของ ARIMA เช่น AR(2) หรือ MA(1) รวมถึงการใช้ข้อมูลจากอุตสาหกรรมจริง ๆ ระยะเวลานำส่งสินค้าระหว่างผู้ผลิตสินค้าที่รับช่วงต่อถึงผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 แหล่งไม่ควรเท่ากัน ($l_1 \neq l_2$) และไม่เท่ากับ 1 ($l_1 = l_2 \neq 1$) ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] Chopra S, Meindl P. *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation*. New York: Prentice Hall; 2001.

[2] Simchi-Levi D, Kaminsky P, Simchi-Levi E. *Designing and Managing the Supply Chain: Concepts, Strategies and Case Studies*. Boston: McGraw-Hill Irwin; 2008.

[3] Lee H, Padmanabhan V, Whang S. Information distortion in a supply chain: the bullwhip effect. *Management Science*. 1997;43(4): 546-558

[4] Lee H, Padmanabhan V, Whang, S. The bullwhip effect in supply chains. *Sloan Management Review.* 1997;38(3): 93-102.

[5] Forrester JW. Industrial dynamics, A major breakthrough for decision makers. *Harvard Business Review*. 1958;36(4): 67–96.

[6] Sterman JD. Modeling managerial behavior: Misperceptions of feedback in a dynamic decision making experiment. *Management Science*. 1989;35(3): 321-339.

[7] Chen F, Drezner Z, Ryan JK, Simchi-Levi D. Quantifying the bullwhip effect in a simple supply chain: The impact of forecasting, lead time, and information. *Management Science*. 2000;46(3): 436-443.

[8] Chen F, Ryan JK, Simchi-Levi D. The impact of exponential smoothing forecasts on the bullwhip effect. *Naval Research Logistics*. 2000;47(4): 269-286.

[9] Luong HT. Measure of bullwhip effect in supply chain with autoregressive demand process. *European Journal of Operational Research*. 2007;180(3): 1086-1097.

[10] Liu H, Wang P. Bullwhip effect analysis in supply chain for demand forecasting technology. *Systems Engineering - Theory&Practice*. 2007;27(7): 26-33.

[11] Agrawal S, Sengupta RN, Shanker K. Impact of information sharing and lead time on bullwhip effect and on-hand inventory. *European Journal of Operational Research*. 2009;192(2): 576–593.

[12] Pati RK, Vrat P, Kumar P. Quantifying bullwhip effect in a closed loop supply chain. *OPSEARCH*. 2010;47(4): 231–253.

[13] Cho DW, Lee YH. Bullwhip effect measure in a seasonal supply chain. *Journal of Intelligent Manufacturing*. 2012;23(6): 2295-2305.

[14] Pereira J, Takahashi K, Ahumada L, Paredes F. Flexibility dimensions to control the bullwhip effect in a supply chain. *International Journal of Production Research.* 2009;47(22): 6357–6374.

[15] Nepal B, Murat A, Chinnam RB. The bullwhip effect in capacitated supply chains with

consideration for product life-cycle aspects. *International Journal of Production Economics*. 2012;136(2): 318–331.

[16] Bayraktar E, Koh SCL, Gunasekaranc A, Sari K, Tatoglue E. The role of forecasting on bullwhip effect for E-SCM applications. *International Journal of Production Economics*. 2008;113(1): 193-204.

[17] Wright D, Yuan X. Mitigating the bullwhip effect by ordering policies and forecasting methods. *International Journal of Production Economics.* 2008;113(2): 587-597.

[18] Coppini M, Rossignoli C, Rossi T, Strozzi F. Bullwhip effect and inventory oscillations analysis using the beer game model. *International Journal of Production Research*. 2010;48(13): 3943-3956.

[19] Ciancimino E, Cannella S, Bruccoleri M, Framinan JM. On the bullwhip avoidance phase: The synchronised supply chain. *European Journal of Operational Research*. 2012;221(1): 49–63.

[20] Wang J, Kuo J, Chou S, Wang S. A comparison of bullwhip effect in a single-stage supply chain for autocorrelated demands when using correct, MA, and EWMA methods. *Expert Systems with Applications*. 2010;37(7): 4726-4736.

[21] Sirikasemsuk K, Luong HT. Measure of bullwhip effect in supply chains with first-order bivariate vector autoregression time-series demand model. *Computers & Operations Research*. 2017;78: 59-79.

[22] Sirikasemsuk K, Luong HT. Measure of bullwhip effect – a dual sourcing model. *International Journal of Operational Research*. 2014;20(4): 396–426.

[23] Duc TTH, Luong HT, Kim Y. Effect of the third-party warehouse on bullwhip effect and inventory cost in supply chains. *International Journal of Production Economics*. 2010;124(2): 395-407.

[24] Xu K, Dong Y, Evers PT. Towards better coordination of the supply chain. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*. 2001;37(1): 35–54.

[25] Raghunathan S. Impact of demand correlation on the value of and incentives for information sharing in a supply chain. *European Journal of Operational Research*. 2003;146(3): 634–649.

[26] Kim JG, Chatfield D, Harrison TP, Hayya JC. Quantifying the bullwhip effect in a supply chain with stochastic lead time. *European Journal of Operational Research*. 2006;173(2): 617–636.

[27] Duc TTH, Luong HT, Kim Y. A measure of the bullwhip effect in supply chains with stochastic lead time. *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology*. 2008;38(11-12): 1201-1212.

[28] Tunacan T, Torkul O. The impact of information sharing on different performance indicators in a multi-level supply chain. *Tehnički vjesnik*. 2021;28(6): 1960-1974.

[29] Ernawati D, Pudji E, Rahmawati N, Alfin M. Bullwhip effect reduction using vendor managed inventory (VMI) method in supply chain of manufacturing company. *Journal of Physics: Conference Series*. 2021; 1899(1).

[30] Hariastuti NLP, Fardiya E, Dwicahyani AR. Supply chain analysis using distribution requirement planning (DRP) based on bullwhip effect parameter (case study: Ud. Narwastu, Surabaya). *Jurnal IPTEK*. 2020;24(2): 95-104.

[31] Sjurahudin H, Vikaliana R. Implementation of collaborative, planning, forecasting and replenishment (CPFR) to reduce the bullwhip effect in MSME Sate Madura Cak Kholil. *Ilomata International Journal of Management*. 2022;3(1): 446-456.

[32] Sirikasemsuk K, Ketkaew J, Kaewluan K. A study of the bullwhip effect phenomenon under a dual–supplier system by using the moving

average forecasting technique. *In proceedings of Operations Research Network of Thailand (OR-NET2017),* 2-3 March 2017, Nakhon Ratchasima, Thailand. p. 36-44.

[33] Hosoda T, Disney SM. The role of an ordering policy as an inventory and cost controller. *In proceedings of Logistics Research Network Annual Conference*, 8-10 September 2004, Dublin, Ireland, p. 268-275.